АРХА ЗӘҺМӘТКЕШЛӘРИНИН ӘМӘК ГӘҺРӘМАНЛЫҒЫ УҒРУНДА

Н. ИМАНГУЛИЈЕВ

ӨЛКӘМИЗ, бүтүн совет халгы, дүнјанын бүтүн тәрәггипәрвәр инсанлары әламәтдар бир күнү — алман фашизми үзәриндә тарихи гәләбәнин 20 иллијини гејд етмәјә һазырлашырлар.

Ијирми ил бундан әввәл, 1945-чи ил мајын 9-да алман-фашист ишғалчыларына гаршы совет халгынын Бөјүк Вәтән мүһарибәси гәләбәмизлә баша чатдырылды. Фашист Алманијасы тәслим олду, Советләрин гәләбә бајрағы Берлин үзәриндә далғаланды. Совет халгы вә онун рәшадәтли Силаһлы Гүввәләри Вәтәнимизин азадлыг вә истиглалијјәтини горудулар, бүтүн бәшәријјәти фашизм әсарәтинә дүшмәк тәһлүкәсиндән хилас етдиләр. Мүһарибәнин гәләбәмизлә баша чатдырылмасы, фашист Алманијасы вә империалист Јапонијасынын дармадағын едилмәсиндә Совет Иттифагынын вә онун шанлы Силаһлы Гүввәләринин һәлледичи рол ојнамасы Коммунист Партијасынын сијасәтинин дүрүстлүјүнүн вә мүдриклијинин, совет ичтимаи вә дөвләт гурулушунун чох бөјүк үстүнлүкләринин јени парлаг сүбуту, көзәл тәнтәнәси олду.

Мүһарибәдә гәләбәмиз совет игтисадијјатынын гүдрәтини, совет халгынын мә'нәви-сијаси бирлијинин јенилмәзлијини бүтүн дүнја гаршысында бир даһа нүмајиш етдирди.

Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә совет халгынын тарихи гәләбәси нәтичәсиндә дүнјанын бир чох халглары капитализм системиндән гопуб ајрылараг сосиализм јолуна гәдәм гојдулар, сосиализм бир өлкә чәрчивәсиндән чыхараг дүнја системинә чеврилди, Асијанын, Американын вә Африканын бөјүк бир һиссәсиндә азадлыг бајраглары далғаланмаға башлады.

Әлбәттә, бу гәләбә һеч дә асанлыгла әлдә едилмәди. О, Совет Иттифагы Коммунист Партијасынын күндәлик кәркин вә һәртәрәфли тәшкилатчылыг фәалијјәтинин нәтичәсидир. Партија вә һөкумәтимиз доғма Вәтәнимизи, сосиализмин бөјүк наилијјәтләрини фашизм таунундан горумаг үчүн тә'чили тәдбирләр көрдүләр вә өлкәнин бүтүн имканларыны сәфәрбәрлијә алдылар. ҮИК(б)П Мәркәзи Комитәсинин, ССРИ Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин вә Халг Комиссарлары Советинин биркә гәрары илә 1941-чи ил ијунун 30-да Дөвләт Мүдафиә Комитәси јарадылды. Партијамызын Мәркәзи Комитәсинин вә ССРИ ХКС-нын 1941-чи ил 23 ијун тарихли гәрарында вә ССРИ Халг Комиссарлары Совети вә ҮИК(б)П МК-нын 1941-чи ил 29 ијун тарихли директивләриндә алман-фашист ишғалчыларына гаршы совет халгынын бүтүн гүввәләрини сәфәрбәрлијә алмаг үчүн партија вә совет органларынын вәзифәләри мүәјјән едил-

ди, дүшмәнин дәф едилмәсини тәшкил етмәк үчүн конкрет програм верилди.

Коммунист Партијасы вә Совет һөкумәти өлкәнин бүтүн зәһмәткешләрини өз сә'јләрини гат-гат артырмаға, мүһарибә дөврүнүн мәс'улијјәтини баша дүшмәјә, торпағымызын һәр бир гарышыны дүшмәндән горумаг үчүн бүтүн саһәләрдә фәдакарлыгла чалышмаға чағырырды.

Бөјүк Вәтән мүһарибәси күнләриндә партија В. И. Ленинин belә бир көстәришини дә әсас көтүрдү ки, **«Лазыми гајдада** мүһарибә едә билмәк үчүн мөһкәм вә мүтәшәккил арха лазымдыр. Ән јахшы орду, ингилаб ишинә ән садиг адамлар кифајәт дәрәчәдә силаһланмыш, әрзагла тәчһиз едилмиш вә тә'лим көрмүш олмасалар, дүшмән онлары дәрһал гырар» (Әсәрләри, 27-чи чилд, сәһ. 61).

В. И. Ленин өјрәтмишди ки, мүһарибә халгын бүтүн мадди вә мә'нәви гүввәләри үчүн һәртәрәфли имтаһандыр. Ленин 1919-чу илдә бу һагда јазмышды: «Мүһарибәдә кимин еһтијат гүввәләри чохдурса, гүввәт мәнбәји чохдурса,... мәтинлији чохдурса, о, галиб кәләчәкдир» (Әсәрләри, 30-чу чилд, сәһ. 63). Коммунист Партијасы мүһарибәнин илк—чох ағыр күнләриндән башлајараг бүтүн тәшкилатларын, дөвләт органларынын, мүәссисәләрин фәалијјәтини һәрби гајдада јенидән гурмаға, чәбһәни арды-арасы кәсилмәдән һәр чүр силаһ, дөјүш сурсаты, јаначаг вә әрзагла тә'мин етмәјә истигамәтләндирди. Халг тәсәррүфаты бөјүк сүр'әтлә јенидән гурулду. Өлкәмиз мүһарибәнин ахырынчы үч или әрзиндә фашист Алманијасынын вә ајрылыгда Инкилтәрәнин вә Американын истеһсал етдикләри дөјүш техникасындан хејли дәрәчәдә чох силаһ вә дөјүш техникасы бурахырды.

Мүһарибәнин илк күнләриндән Азәрбајчан Коммунист Партијасы да халг тәсәррүфатыны һәрби гајдада јенидән гурмаг, халгын бүтүн гүввәләрини вә республиканын еһтијатларыны дүшмәнин дәф едилмәси үчүн сәфәрбәрлијә алмаг саһәсиндә бөјүк иш апармышды.

Азәрбајчан К(б)П Мәркәзи Комитәси 1941-чи ил ијунун 28-дә бүтүн партија комитәләринә мәктуб көндәрәрәк ишләри мүһарибә дөврүнүн тәләбләринә ујғун сурәтдә јенидән гурмаға, сајыглығы јүксәлтмәјә чағырырды. Республика партија тәшкилаты нефт сәнајесинин, машынгајырма, тохучулуг, јүнкүл сәнаје мүәссисәләринин, дәмирјол нәглијјаты вә Хәзәр кәмичилијинин ишини, кәнд тәсәррүфаты зәһмәткешләринин әмәјини мүһарибә дөврүнүн тәләбләринә, чәбһәјә јардымы һәр васитә илә гүввәтләндирмәк мәгсәдләринә ујғун сурәтдә гурмаг үчүн мүһүм тәдбирләр һазырлајыб һәјата кечирди. Мүһарибә дөврүндә Совет Азәрбајчаны Гызыл Ордуну силаһ, дөјүш сурсаты вә јаначагла тә'мин едән мүһүм чәббәханалардан биринә чеврилмишди.

Арханын ишини һәрби гајдада јенидән гурмагда, чәбһәјә үмумхалг көмәјинин тәшкилиндә, партијанын нәзәрдә тутдуғу тәдбирләри јеринә јетирмәк үчүн зәһмәткешләрин гүввәсини сәфәрбәрлијә алмагда мәтбуат да мүһүм рол ојнамышдыр.

В. И. Ленин мәтбуаты партијамызын коллектив тәблиғатчысы, коллектив тәшвигатчысы вә коллектив тәшкилатчысы адландырмышдыр.

Алман-фашист ишғалчыларынын Вәтәнимиз үзәринә хаинчәсинә басгын етмәси, мүһарибә шәраити мәтбуатын да истигамәтини, әсас мәзмуну дәјишди, онун гаршысында јени вәзифәләр гојду. Азәрбајчан К(б)П МК, Республика Али Совети вә Назирләр Совети органы—«Коммунист» гәзети дә республика партија тәшкилатынын јахын көмәкчиси кими өз ишини јенидән гурду.

Гәзет мүһарибәнин әввәлләриндә вердији јазыларда мүһарибәнин ағырлығыны әтрафлы тәсвир етмәклә бәрабәр, республиканын зәһмәткешләринин гүввәсини сәфәрбәрлијә алмаг үчүн кениш изаһат иши апарыр, јерли партија тәшкилатларына јахындан көмәк едирди. **Гәзетин** сәһифәләриндә верилән «Гызыл Ордумуз вә бүтүн халгымыз **Вәтән уғ**рунда, намус уғрунда, азадлыг уғрунда галибијјәтли Вәтән мүһарибәси едир» (27 ијун), «Вәтән уғрунда, намус уғрунда, азадлыг уғрунда!—Бу бајраг алтында биз галиб кәләчәјик, чүнки һәгигәт бизимләдир» (28 ијун), «Дүшмәни тезликлә мәһв етмәк үчүн намусла, фәдакарчасына чалышаг, ана Вәтәнә даһа чох мәһсул верәк!» (29 ијун) вә с. үмуми башлыглар Коммунист Партијасынын, Вәтәнин чағырышы кими сәсләнирди, һәр бир намуслу совет адамыны дүшмән үзәринә гәләбә наминә фәдакар әмәјә чағырырды.

Республикамызын әмәк адамларынын, евдар гадынларын, аналарын имзалары илә верилән јазыларда чошгун вәтәнпәрвәрлик һисси дујулур, Азәрбајчан зәһмәткешләринин дүшмәнә гаршы гәзәби, Вәтәни мүдафиә етмәк әзми экс олунурду. Гәзет мүһарибәнин биринчи һәфтәси әрзиндә 100-дән артыг белә мәгалә вә мәктуб дәрч етмишди.

«Гәһрәман халгын гүдрәтли сәси» сәрлөвһәли баш мәгалә (24 ијун 1941-чи ил) Алманија фашистләринин ишғалчылыг, гәсбкарлыг сијасәтини, хәјанәткарлығыны, Вәтәнимизин үзәринә басгын етмәклә нә кими алчаг нијјәтләр күддүјүнү ифша едир, өлкәмизин башынын үстүнү ағыр тәһлүкә алдығыны көстәрир, дүшмәнә галиб кәлмәк үчүн республиканын зәһмәткешләрини вар гүввә илә Гызыл Ордуја, чәбһәјә көмәк етмәјә, әмәк сә'јләрини артырмаға, һәр бир ишдә сајыг олмаға чағырырды. Баш мәгаләдә дејилирди: «Гызыл Ордумузун, донанмамызын, һава гүввәләримизин дүшмән үзәриндә гәләбәсини тә'мин етмәк үчүн һәмишәкиндән даһа фәдакар вә намусла чалышмалыјыг. Әмәк мәһсулдарлығыны дурмадан, гат-гат артырмалыјыг... һәр биримиз өзүмүздән вә башгаларындан һәгиги совет вәтәнпәрвәринә лајиг интизамлы, мүтәшәккил олмағы тәләб етмәлијик... Вәтәнимизин бир гарыш торпағыны белә дүшмәнә вермәјәчәјик, дүшмәни өз торпағында дармадағын едәчәјик... Гызыл Орду вә бүтүн халгымыз Вәтән уғрунда, намус уғрунда, азадлыг уғрунда галибијјәтли Вәтән мүһарибәси едир. Бу мүһарибәдә биз галиб кәләчәјик!».

Республикадан минләрлә вәтәнпәрвәр көнүллү олараг Гызыл Орду сыраларына кетмәк, чәбһәдә вурушмаг үчүн әризә верирди. Бу вәтәнпәрвәрләр арасында гадынлар да, гочалар да вар иди. Зәһмәткешләр һәр јердә билдирирдиләр ки, биз, Гызыл Ордумузун дүшмәнә сарсыдычы зәрбәләр ендирмәси, гәләбә чалмасы үчүн һәмишәкиндән гат-гат артыг гүввә илә чалышачағыг, һәр биримиз бир нечә нәфәрин јеринә ишләјәчәјик, Вәтәнимизин сәрһәдләринә һүчум едән дүшмәнә аман вермәјәчәјик.

Гәзет совет әскәрләринин апардыглары дөјүш әмәлијјатлары, көстәрдикләри мәрдлик вә гочаглыглар һаггында, һабелә һитлерчи гулдурларын төрәтдикләри азғынлыглар барәдә дә јазылар верир, охучулары чәбһәдәки вәзијјәтлә таныш едирди. Белә ки, гәзетин һәлә мүһарибәнин илк һәфтәси әрзиндә чыхан нөмрәләриндә Ленинград тәрәфдә, Балтика саһилләриндә, Гара дәниздә, Кијев даирәсиндә, Минск истигамәтиндә вә бир сыра башга јерләрдә кедән вурушмалар һаггында, совет әскәрләринин көстәрдикләри икидлик барәдә јазылар дәрч едилмишди. Бу јазыларын бир чохунда Азәрбајчан оғулларынын да адлары чәкилирди.

Алман-фашист ишғалчылары Вәтәнимизин ичәриләринә доғру ирәлиләмәкдә давам едирдиләр. Коммунист Партијасы вә Совет һөкумәти дүшмәнин һүчумларынын гаршысыны алмаг үчүн өлкәнин игтисадијјатыны һәрби гајдада јенидән гурмаг, чәбһәни һәр чүр силаһ, дөјүш сурсаты, јаначаг вә әрзагла арасы кәсилмәдән тә'мин етмәк, арха-

нын бүтүн ишини чәбһәнин мәнафејинә табе етмәк, Гызыл Ордунун чәбһә архасыны мөһкәмләндирмәк үчүн мүһүм тәдбирләр көрүрдү.

Азәрбајчан партија тәшкилатынын рәһбәрлији алтында республика нефтчиләри чәбһәни һәр чүр јаначаг вә мүхтәлиф јағларла тәчһиз етмәк, дәмирјолчулары чәбһәјә гошун, јаначаг, дөјүш сурсаты вә әрзаг дашынмасыны сүр'әтләндирмәк, машынгајыранлары нефт сәнајемизин аваданлыға олан еһтијачыны өдәмәклә бәрабәр совет әскәрләри үчүн мүхтәлиф силаһ, дөјүш сурсаты истеһсалыны саһмана салмаг, јүнкүл сәнаје мүәссисәләринин коллективләри дөјүшчүләримиз үчүн палтар һазырламаг үчүн кечә-күндүз ишләјирдиләр.

«Коммунист» гәзети баш мәгаләләриндә вә башга јазыларында республикамызын зәһмәткешләрини ишләри сүр'әтлә јенидән гурмаға, чәбһә гајдасы илә ишләмәјә, Гызыл Ордуну арасы кәсилмәдән јаначаг, дөјүш сурсаты, палтар вә әрзагла тәчһиз етмәјә чағырырды. Гәзет «Өлкәјә даһа чох мәһсул верәк!» сәрлөвһәли баш мәгаләсиндә мә'дән вә мүәссисәләрин партија тәшкилатлары гаршысында дуран вәзифәләрдән данышараг јазырды: «Инди гаршыда дуран башлыча вәзифә—сәнаје мүәссисәләримизи бүрүјән чошгун әмәк руһ јүксәклијинә болшевикчәсинә башчылыг етмәкдән, халг тәсәррүфатынын бүтүн саһәләриндә даһа фәдакар вә намуслу әмәк нүмунәләри көстәрмәкдән ибарәтдир. Мөһкәм јадда сахламаг лазымдыр ки, фашизмә гаршы Вәтән мүһарибәсиндә галибијјәт газанмаг бизим ајры-ајры иш саһәләриндә фәдакарчасына чалышмағымыздан чох асылыдыр. Чәбһә вә арха бир-бириндән ајрылмаздыр. Архада бүтүн тәсәррүфат ишчиләримизи чәбһә еһтијачларына тез ујғунлашдырмаг—һәр бир партија тәшкилатынын доғма ишидир».

Гәзет көстәрирди ки, инди сәнаје—чәбһәнин техника вә материал базасыдыр, һәр бир завод, һәр бир мә'дән, һәр бир фабрик һәрби еһтијачлары өдәмәк үчүн ишләмәлидир. Динчлик дөврүнүн һәтта јүксәк темпләри дә индики шәраитдә бизи кифајәтләндирә билмәз. Гәзет бу мәсәлә барәдә партија, совет вә тәсәррүфат ишчиләринин чохлу јазыларыны дәрч етмишди. Бу мәгаләләр республиканын сәнаје мүәссисәләриндә ишләри һәрби гајдада јенидән гурмаға чағырмагла бәрабәр, бу саһәдә олан нөгсанлары да чидди тәнгид едир, партија, совет, һәмкарлар иттифаглары тәшкилатлары вә тәсәррүфат органларынын гаршысында дуран вәзифәләри көстәрирди.

«Өлкәмизи бол јаначагла тә'мин едәк» сәрлөвһәли баш мәгаләсиндә (21 ијул) гәзет чәбһәдә Гызыл Ордунун мүвәффәгијјәтлә вурушмасы, дөјүш машынларынын фасиләсиз ишләмәси үчүн нефтин әһәмијјәтиндән, нефтчиләрин әмәјинин нә гәдәр шәрәфли олдуғундан, инди нефтин вә нефт мәһсулларынын һәр бир килограмы уғрунда инадла мүбаризә апармаг лүзумундан данышыр, бүтүн мә'дән вә мүәссисәләри, јени гујулар газан бригадалары даһа мәһсулдар ишләмәјә чағырырды. Нефтчиләри фәдакар әмәјә руһландырмаг јахшы нәтичәләр верирди. Азәрбајчан нефтчиләри 1941-чи илин 9 ајлыг нефтчыхарма планыны вахтындан әввәл—сентјабрын 28-дә јеринә јетирмишдиләр.

Гәзет, ишини чәбһә гајдасында јенидән гураркән ләнклик едән мә'дәнләрин адыны чәкир, јерли партија, һәмкарлар иттифагы тәшкилатлары вә тәсәррүфат рәһбәрләрини ишдә дөнүш јаратмаг, план вә өһдәчиликләрин һәр бир бригадада лајигинчә јеринә јетирилмәсинә наил олмаг үчүн имканлары сәфәрбәрлијә алмаға чағырырды. Илич бухтасындакы 5-чи мә'дән нефтчиләринин иши һаггында верилән мәгаләдә көстәрилирди ки, мүһарибәнин әввәлләриндә мә'дәндә чохлу гују дајанмыш, күндәлик һасилат ашағы дүшмүшдү. Нефтчиләр Вәтән гаршысында өз мәс'улијјәтләрини дәриндән дәрк едәрәк мә'дән әразисиндән чохлу көһнә аваданлыг топладылар, дајанан гујулардан бир чохуну онларын васитәсилә тә'мир едиб ишә салдылар. Инди бурада план артыгламасы илә өдәнилир. Гәзет башга мә'дәнләрин нефтчиләрини дә 5-чи мә'дәнин коллективиндән нүмунә көтүрмәјә, көһнә аваданлыгдан бачарыгла истифадә едәрәк дајанан гујулары ишә салмаға чағырырды.

«Правда» гәзети (10 ијул) мүһарибәнин әввәлләриндә јазырды ки, јерли вәсаит вә имканлардан истифадә етмәјин инди бөјүк ролу вардыр. Һәр бир тәсәррүфатчы мәһсул бирахылышыны даим артырмаг, дөвләт хәрчләрини мүмкүн гәдәр азалтмаг үчүн јени имканлар ахтарыб тапмалыдыр. Пулу, јаначағы, електрик енержисини, хаммалы гәнаәтлә сәрф етмәк, туллантылардан, аваданлыгдан максимум истифадә етмәк—һәр бир сәнаје ишчисинин вә хүсусән истеһсалат командирләринин, мүһәндисләрин вәзифәсидир.

«Коммунист» гәзети «Правда»нын бу чағырышыны республикамызын зәһмәткешләринә чатдырмаг вә дахили вәсаитдән һәртәрәфли истифадә едилмәсинә наил олмаг үчүн бу мәсәләни өз сәһифәләриндә мүнтәзәм сурәтдә ишыгландырмышдыр. «Тәсәррүфат апаратынын бүтүн ишләрини һәрби гајдада јенидән гурмалы», «Јерли еһтијатлары вә дахили вәсаити сәфәрбәрлијә алмагла Гызыл Ордумуза даһа чох јаначаг верәк!», «Аваданлыгдан, дәзкаһларын күчүндән бүтүнлүклә истифадә едәк!» вә саир башлыглар алтында гәзет Бакы паровоз депосундан, 26-лар адына Нефт Мә'дәнләри Идарәсинин мүәссисәләриндән, Әзизбәјов-нефтин газма конторундан, Кировабаддакы С. Орчоникидзе адына тохучулуг комбинатындан, Нуха ипәк фабрикиндән вә онларча башга сәнаје мүәссисәләриндән тәсәррүфат башчыларынын, усталарын, бригадирләрин, габагчыл фәһләләрин мәгаләләрини дәрч етмишди. «Ән чидди гәнаәт уғрунда» сәрлөвһәли баш мәгалә (24 ијул 1941-чи ил) мә'дән вә мүәссисәләрин тәсәррүфат рәһбәрләринин, јерли партија вә һәмкарлар иттифагы тәшкилатларынын диггәтини гәнаәт уғрунда мүбаризәјә, аваданлыгдан, вәсаитдән, електрик енержисиндән, иш вахтындан там истифадә етмәк мәсәләләринә чәлб едирди. Гәзет көстәрирди ки, мә'дән вә мүәссисәләрдә ишләрин һәрби гајдада јенидән гурулмасынын әсас шәртләриндән бири мәһз гәнаәт уғрунда чидди мүбаризә апармагдыр. Хаммал, материал, јаначаг, електрик енержиси гәнаәтлә сәрф едилмәли, истеһсалат туллантыларындан вә дахили еһтијатлардан максимум дәрәчәдә истифадә олунмалыдыр.

Сәнаје вә нәглијјат мүәссисәләриндә чалышан фәһләләрин хејли һиссәси әлә силаһ алыб чәбһәјә кетмишди. Бу вәзијјәт истеһсал планларынын, чәбһә сифаришләринин вахтлы-вахтында јеринә јетирилмәсинә мәнфи тә'сир көстәрә биләрди. Мә'дән, завод вә дикәр мүәссисәләрин ишчи гүввәси илә тә'мин едилмәси—ән вачиб мәсәләләрдән иди. Коммунист Партијасы чәбһәјә кедәнләри архада әвәз етмәји зәрури бир мәсәлә, вәтәнпәрвәрлик вәзифәси кими ирәли сүрдү. Чәбһәјә көндәриләнләри архада әвәз етмәк үчүн пенсијаја чыхмыш гочалар, евдар гадынлар, јенијетмәләр заводлара ишләмәјә кәлмишдиләр. Бундан әлавә һәмин заводларда чалышан ихтисаслы фәһләләр чәбһәјә кедәнләри әвәз етмәк үчүн бир нечә дәзкаһы идарә етмәјә башламышдылар. Гәзет бу дөврдә һәм гадынларын истеһсалатда ишләмәјә кәлмәләри, чәбһәјә кедәнләри әвәз етмәләри мәсәләсинә, һәм дә чох дәзкаһа хидмәт етмәк, бир нечә пешәјә јијәләнмәк мәсәләләринә хүсусилә бөјүк диггәт верирди.

Өлкәмизин габагчыл гадынларындан бир групу мүһарибәнин башланмасындан 27 күн сонра Совет Иттифагы гадынларына, һабелә бүтүн дүнјанын гадынларына мурачиәт гәбул етмишди. «Коммунист» гәзети бу мурачиәти көркәмли јердә вермишди. Һәмин мурачиәтдә өлкә-

нин габагчыл гадынлары көстәрирдиләр ки, фашизм гадынларын динчлијини, раһатлығыны, аиләсини, евини, намусуну онларын әлиндән алыр, олмазын вәһшиликләр төрәдир. Һитлерчи гулдурларла мүбаризәјә гадынлар да ән јахындан көмәк етмәлидирләр.

«Правда» гәзети ертәси күн «Совет вәтәнпәрвәр гадынларынын чағырышы» сәрлөвһәли баш мәгалә илә чыхыш едәрәк бу тәшәббүсүн чох бөјүк әһәмијјәтини көстәрир вә өлкәнин гадынларыны мүрачиәтә сәс вермәјә, чәбһәјә кедәнләри архада әвәз етмәјә чағырырды.

Бу мүһүм чағырышла әлагәдар олараг дәрч олунмуш материалларда «Коммунист» гәзети чәбһәјә кедәнләри әвәз етмәк үчүн гадынларын истеһсалата чәлб едилмәси, һабелә мә'дән вә мүәссисәләрдә гадынларын ихтисас газанмалары, ирәли чәкилмәләри мәсәләләринә өз сәһифәләриндә кениш јер вермишдир. Көрүлән тәдбирләр нәтичәсиндә 1941-чи илин ахырларында Азәрбајчан нефт сәнајесиндә ишләјәнләрин демәк олар ки, 50 фаизини гадынлар тәшкил едирди.

«Коммунист» гәзети чәбһәјә кедәнләри әвәз етмәк уғрунда кенишләнән вәтәнпәрвәрлик һәрәкатына мүнтәзәм диггәт јетирирди. Гәзет августун 4-дә чыхан нөмрәсиндә «Чох дәзкаһы идарә етмәк — Гызыл Ордумуза көмәкдир» үмуми башлығы алтында 4 ири заводдан мәгаләләр вермишди. Бу јазыларын һамысы ејни фикри тәблиғ едирди: Мүһарибә дөврүнүн тәләб етдији сүр'әтлә ишләмәк, чәбһәјә кедәнләри әвәз етмәк, бир нөвбәдә ики—үч нөвбәнин тапшырығыны јеринә јетирмәк, ејни заманда бир нечә дәзкаһы идарә етмәк! «Чохдәзкаһчыларын сајы артыр» сәрлөвһәли мәгаләдә л. Шмидт адына заводда бу јени вәтәнпәрвәрлик һәрәкатынын нечә сүр'әтлә кенишләндијиндән, бир нечә дәзкаһы идарә едәнләрин әмәк наилијјәтләриндән данышылыр вә көстәрилирди ки, заводда ишләјән фәһләләр Гызыл Орду сыраларына кедәнләрин дәзкаһларынын бош дајанмасына јол вермирләр. Сехләрдә ики дәзкаһы идарә едәнләрин сајы күндән-күнә артырды. Сонра мәгаләдә ики дәзкаһы идарә едәрәк күндәлик планы 200—250 фаиз јеринә јетирәнләрин адлары чәкилир, онларын иш тәчрүбәси шәрһ едилирди.

«Јолдашларымызы әвәз едирик», «Норманы ики дәфә артыгламасы илә өдәјирләр» сәрлөвһәли јазыларда исә Ф. Дзержински вә «Октјабр ингилабы» адына заводларда чохдәзкаһчылыг һәрәкатыны кенишләндирмәк үчүн һәјата кечирилән тәдбирләрдән данышылырды. С. М. Киров адына нефт аваданлығы заводундан (18 август), Димитров адына машынгајырма заводундан, Ленинһефтин нәглијјат конторундан (21 сентјабр) дәрч едилән мәгаләләрдә вә бир сыра башга јазыларда чох дәзкаһа хидмәт етмәк, пешәләри әвәз етмәк ишиндә јахшы наилијјәтләр әлдә етмиш коллективләрин тәчрүбәсиндән бәһс олунурду.

Мүһарибәнин әввәлләриндә мејдана кәлән вәтәнпәрвәрлик тәшәббүсләриндән бири дә истифадәсиз галмыш, тулланмыш аваданлығы, метал гырынтыларыны топлајыб дөвләтә тәһвил вермәк тәдбири иди. Бакыда, мә'дән вә мүәссисәләрин әразисиндә чохлу көһнә аваданлыг, бору, дәзкаһ һиссәләри, аләт истифадәсиз атылыб галмышды. Гәзет ичтимаијјәтин диггәтини бу мәсәләјә чәлб едирди. «Чәбһәјә метал верәк!» башлығы алтында гәзет дәфәләрлә чыхыш етмиш, бу һагда мәгалә, мәктуб, хәбәрләр дәрч етмишди.

1941-чи ил нојабрын 25-дә Азәрбајчан К(б)П Бакы Комитәсинин пленуму, нојабрын 27-дә Бакы зијалыларынын јығынчағы, нојабрын 30-да исә Азәрбајчан К(б)П Мәркәзи Комитәсинин пленуму кечирилмишди. Пленумларда сәнајенин иши һаггында, халг тәсәррүфатынын ишини һәрби гајдада јенидән гурмаға даир мәсәләләр мүзакирә едилмишди. Азәрбајчан К(б)П МК-нын вә Бакы Партија Комитәсинин пленумлары республика сәнаје мүәссисәләринин фәалијјәтини һәрби гајдада јенидән гурмаг саһәсиндә әлдә едилмиш мүвәффәгијјәтләри гејд етмәклә бәрабәр көстәрмишдиләр ки, мә'дән вә мүәссисәләрдә еһтијат гүввәләриндән вә дахили имканлардан һәлә лазымынча истифадә едилмир, јерли хаммал мәнбәләри ахтарылмыр, бә'зи тәсәррүфат башчылары Вәтәнин мүдафиәси үчүн лазым олан мәһсуллар вә чохишләнән маллар истеһсалыны кенишләндирмәк үчүн имканлардан лазымынча истифадә едә билмирләр. Азәрбајчан К(б)П Мәркәзи Комитәси вә Бакы Комитәси пленумларынын гәрарлары илә әлагәдар олараг һәмин илин декабр ајында рајон партија комитәләринин пленумлары, бә'зи рајонларда исә рајон партија фәаллары јығынчаглары кечирилмишди.

«Коммунист» гәзети бу пленум вә јығынчаглар һаггында һесабатлар вермиш вә сонракы нөмрәләриндә чыхан јазыларында партија тәшкилатларынын, коммунистләрин диггәтини пленумларын гәрарларыны мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирмәк, чәбһәјә јардымы гүввәтләндирмәк үчүн бүтүн имканлары сәфәрбәрлијә алмаг мәсәләләринә чәлб етмишди. Азәрбајчан партија тәшкилатынын вә мәтбуатын бу саһәдә апардыглары иш јахшы нәтичәләр верирди. Мүһарибәнин биринчи или әрзиндә Азәрбајчан нефт сәнајесиндә јерли еһтијатларын сәфәрбәрлијә алынмасы һесабына дөвләт вәсаитинә 13 милјон манатдан чох гәнаәт едилмишди. Партија вә комсомол тәшкилатларынын мә'дәнләрдә кечирдикләри имәчиликләрдән јалныз бириндә 150.000 метрдән чох бору јығылмышды.

Азәрбајчан зәһмәткешләри чәбһәнин сифаришләрини јеринә јетирмәк үчүн вар гүввәләрини сәрф едирдиләр. Мүһарибә заманы бакылылар мүһарибәдән әввәлкинә нисбәтән үч дәфә чох тәјјарә бензини истеһсал едирдиләр. Азәрбајчан нефт сәнајеси 1941-чи илин нефт вә газ чыхарылмасы планыны үмумијјәтлә 102,2 фаиз јеринә јетирмишди. Республиканын сәнаје мүәссисәләри чәбһә үчүн мүхтәлиф дөјүш сурсаты истеһсал едир, әскәрләр үчүн мүхтәлиф палтар һазырлајырдылар. Дикәр сәнаје саһәләринин коллективләри, Азәрбајчан дәмирјолчулары, Хәзәр дәнизчиләри дә чох бөјүк фәдакарлыгла ишләјирдиләр.

Гәзет республикамызын елми-тәдгигат мүәссисәләринин, зијалыларынын чәбһә үчүн јөнәлдилмиш фәалијјәтинә даир дә бир сыра јазылар верир вә бу јазыларда онлары вар гүввәләри илә чәбһәјә көмәк көстәрмәјә чағырырды.

Мүһарибәнин әввәлләриндә республикада ишләри һәрби гајдада јенидән гурмаг, сәнаје вә нәглијјат мүәссисәләри зәһмәткешләринин әмәк сә'јләрини артырмаг вә бүтүн коллективләрин гүввәсини чәбһәјә јардымы гүввәтләндирмәк үчүн сәфәрбәрлијә алмагда «Коммунист» гәзети кениш фәалијјәт көстәрмишдир. Мүһарибәнин сонракы илләриндә гәзетин фәалијјәти вә тәшкилатчылыг иши даһа да артмышды. Гәзет чәбһәјә јардымы гүввәтләндирмәк үчүн бир сыра вәтәнпәрвәрлик һәрәкатынын тәшәббүсчүсү олмушдур.